

गंधर्वाणां विश्वासुः अप्सरसां पूर्वचित्तिः गंधमात्रमविकृतम् ॥ ३३ ॥ परमः मधुरः परः पराख्यः शब्दः ॥ ३४ ॥ अर्जुनः पार्थः भूतानां प्राणिनां प्रतिसंक्रमः प्रलयः ॥ ३५ ॥ गत्यादयः पंचकर्मेन्द्रियव्यापाराः स्पर्शादयो ज्ञानेन्द्रियव्यापाराः तत्र लक्षणं दर्शनम् सर्वेन्द्रियाणामिन्द्रियंतत्तदर्थग्रहणशक्तिरप्यहम् ॥ ३६ ॥ तदेवं तत्र तत्र निर्धारणेन तत्र संबंधेन च विशेषतो विभूती निरूप्येदानीं सामान्यतः सर्वा अपि निरूपयति पृथ्वी तिसार्धद्वयेन पृथिव्यादिशब्दैस्तन्मात्राणि विवक्षितानि अहमहंकारः महान्महत्तत्त्वम् एताः सप्त प्रकृतिविकृतयः विकारः पंच महाभूतानि एकादशेन्द्रियाणि चेत्येवं षोडश संख्याकः पुरुषो जीवः अव्यक्तं प्रकृतिः एवं पंचविंशतितत्त्वानि तदुक्तम् मूलप्रकृतिरविकृतिर्महदाद्याः प्रकृतिविकृतयः

विश्वासुः पूर्वचित्तिर्गंधर्वाप्सरसामहम् ॥ भूधराणामहंस्थैर्यंगंधमात्रमहंभुवः ॥ ३३ ॥ अपारसश्च परमस्ते जिष्ठानां विभावसुः ॥ प्रभासूर्येन्दुताराणां शब्दोऽहं नभसः परः ॥ ३४ ॥ ब्रह्मण्यानां बलिरहं वीराणामहमर्जुनः ॥ भूतानां स्थितिरुत्पत्तिरहं वै प्रतिसंक्रमः ॥ ३५ ॥ गत्युक्त्युत्सर्गोपादानमानंदस्पर्शलक्षणम् ॥ आस्वादश्रुत्यवघ्राणमहं सर्वेन्द्रियंद्रियम् ॥ ३६ ॥ पृथिवी वायुराकाश आपोज्योतिरहं महान् ॥ विकारः पुरुषोऽव्यक्तरजः सत्त्वं तमः परम् ॥ ३७ ॥ अहमेतत्प्रसंख्यानं ज्ञानं तत्त्वविनिश्चयः ॥ मयेश्वरेण जीवेन गुणेन गुणिना विना ॥ सर्वात्मनाऽपि सर्वेण न भावो विद्यते क्वचित् ॥ ३८ ॥ संख्यानं परमाणूनां कालेन क्रियते मया ॥ न तथामे विभूतीनां सृजतोऽडानिकोटिशः ॥ ३९ ॥

सप्त षोडशकश्च विकारो न प्रकृतिर्न विकृतिः पुरुष इति किंच रजः सत्त्वं तम इति प्रकृतेर्गुणाश्च परं ब्रह्म च तदेवं तत्सर्वमहमेव ॥ ३७ ॥ किंच एतत्प्रसंख्यानमेतेषां परिगणनमेतेषां लक्षणतो ज्ञानं च तत्फलं तत्त्वविनिश्चयश्चाहमेव एतदेव संक्षिप्याह मयेति जीवेश्वररूपो द्विविधो यो भावः यश्च गुणिगुणरूपः यश्च क्षेत्रक्षेत्रज्ञरूपः स सर्वोऽपि मया विना मद्यतिरेकेण नास्ति अहमेव सर्वमित्यर्थः ॥ ३८ ॥ ननु सामान्यतः किमेवं संक्षिप्य कथयसि पूर्ववन्निर्धारणसंबन्धाभ्यां विशेषतः सर्वाः कथयेति चेत्तत्राह संख्यानं पृथिव्यादिपरमाणूनां कालेन महता तदपि मयैव क्रियते कृत्वा च वक्तुं शक्यते तथामे विभूतीनां संख्यानं कर्तुं न शक्यते कुत इत्यत आह सृजतोऽडानीति यदा मया सृज्यमानानां ब्रह्मांडानामेव तावत्संख्या नास्ति तदा कुतस्तद्वतानां विभूतीनां संख्येत्यर्थः ॥ ३९ ॥